

## ВСТУП

Масова комунікація відіграє величезну роль у розвитку сучасного суспільства. Демістифікація цивілізації, відображена та посилена засобами масової інформації, тягне за собою значне збільшення обсягу інформації. І це зростання пояснює, чому ми стаємо «інформаційним суспільством». В інформаційному суспільстві докорінно змінюються усі сфери життя. Істотно змінюються форми мислення і світогляд.

Все більш широке використання мережевих комунікацій може призвести до появи якісно іншої соціальної та політичної системи. Особливим результатом телекомунікаційної революції стала заміна однолінійного зв'язку між відправником і одержувачем інформації на багатофункціональний. Це створює нові можливості для користувачів участі в обміні інформацією. Інформаційна структура світу з властивими їй ціннісними настановами радикально відрізняється від традиційного світу. Основні духовно-етичні інформаційно-кризові процеси, які відбуваються в інформаційній цивілізації, пов'язані якраз із гіпертрофованим розвитком людства та з безконтрольним і хаотичним зростанням інформації в сучасному суспільстві. Контроль за інформацією виявляється через керування інфокомунікаціями. Інформаційний вплив держави відрізняється від звичайного інформаційного впливу силою та цілеспрямованості впливу на суспільство, зі зворотнім зв'язком за поведінкою суспільства.

Глобальна мережа Інтернет як принципово новий засіб масової комунікації увійшла в життя людей відносно недавно – наприкінці минулого сторіччя. За короткий час ця новітня інформаційна технологія поширилася настільки, що стала активно застосовуватися у всіх сферах життєдіяльності людини та суспільства. Мережа Інтернет стала невід'ємною складовою частиною інформаційного простору сучасної культури, причому її значущість постійно зростає. Спеціалізована інформаційна комп'ютерна мережа за короткий термін набула рис соціальної системи, основною функцією якої є комунікація.

Перехід до нових можливостей комунікативної взаємодії можна розглядати у двох аспектах – позитивному, або демократичному та

негативному. Особливо у період інформаційного протистояння просування недостовірної інформації активізується. Найчастіше вона з'являється у сфері новинних ресурсів, що пояснюється їх оперативністю та популярністю, і відповідно – швидким поширенням. Головною проблемою, яка стримує впровадження ефективних систем захисту інформаційних ресурсів держави, є проблема створення науково-методичного апарату виявлення неправдивої інформації. Під час свого розповсюдження інформація у інформаційному просторі може перебувати під впливом різних впливів, які можливо містять дестабілізуючі ознаки. Тому дуже часто користувач отримує неправдиву інформацію. Першим кроком у напрямку визначення дезінформації – є розпізнавання неправдивої інформації, другим блокування такої інформації.

Ситуація ускладнюється дуже швидким зростанням різних інформативних джерел. Джерела інформації у деяких випадках мають суб'єктивний та упереджений характер. Такі джерела складають сутність інформаційного протиборства, у цьому випадку протидіючі сторони намагаються чинити інформаційний тиск як на джерела інформації так і на увесь процес її розповсюдження. Для протидії інформаційному протиборству треба забезпечити суспільство та конкретних користувачів правдивою інформацією, тому на перший план надходять питання виявлення неправдивої інформації та блокування її розповсюдження.

Разом з тим, незважаючи на значну кількість публікацій щодо вирішення різних аспектів виявлення недостовірної інформації на сьогоднішній день залишається невирішеною проблема комплексного оцінювання правдивості інформації з урахуванням можливого інформаційного впливу на ресурси. Зокрема невирішеними залишаються питання, пов'язані з оперативним виявленням неправдивої інформації та припинення її розповсюдження у інформаційному просторі.

Монографія присвячена вирішенню актуального наукового завдання, пов'язаного із розробкою науково-методичного апарату підвищення достовірності виявлення неправдивої інформації та припинення її розповсюдження в інформаційному просторі на основі експертно-машинних методів ранжування. У першому розділі здійснено системний аналіз існуючих теоретичних підходів, моделей та методів щодо оцінювання

достовірності інформації в інформаційному просторі, зокрема в умовах гібридних загроз та кібератак. Другий розділ присвячено розробці концептуальної моделі виявлення неправдивої інформації, яка враховує динаміку інформаційних потоків, поведінкові особливості користувачів та можливості штучного інтелекту. У третьому розділі запропоновано оригінальний метод виявлення дезінформації на основі інтеграції експертних оцінок із машинними алгоритмами ранжування, що дозволяє підвищити точність та оперативність верифікації інформаційних повідомлень. Четвертий розділ містить емпіричне дослідження ефективності розроблених методів, а також практичні рекомендації щодо їх застосування в умовах реального інформаційного середовища, зокрема для державних установ, освітніх закладів та комерційних організацій. У монографії запропоновано науково обґрунтовані рекомендації щодо удосконалення методик виявлення неправдивої інформації для суспільства та організацій різних форм власності, які функціонують в умовах інформаційного протистояння з боку кіберзлочинців. Викладено особистий авторський підхід та самостійно отримані теоретичні й прикладні результати, які спрямовані на вирішення наукового завдання виявлення неправдивої інформації та припинення її розповсюдження в інформаційному просторі. Основні положення та результати монографії здобуто автором самостійно та опубліковано у фахових наукових виданнях. Пропонована монографія призначена для викладачів, наукових працівників вищих навчальних закладів, які займаються дослідженнями в галузі кібербезпеки та захисту інформації, а також для аспірантів і студентів старших курсів відповідних спеціальностей.